

81

SZÓSTE SPRAWOZDANIE

KOŁA TOWARZYSTWA
SZKOŁY LUDOWEJ
W WĘGIERSKIEJ GÓRCIE

ZA ROK ADMIN. 1924.

NAKŁADEM KOŁA T. S. L. W WĘG. GÓRCIE.

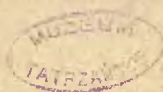
DRUKIEM T. LINTSCHERA w ŻYWCU.

Dot. Koła
8/2 25

SZÓSTE
SPRAWOZDANIE

KOŁA TOWARZYSTWA
SZKOŁY LUDOWEJ
W WĘGIERSKIEJ GÓRCIE

ZA ROK ADMIN. 1924.

NAKŁADEM KOŁA T. S. L. W WĘG. GÓRCIE.

DRUKIEM T. LINTSCHERA w ŻYWCU.

N II 961

TREŚĆ:

1. Nasze zadania
2. XXIX Walny Zjazd T. S. L. w Krakowie
3. Sprawozdanie za rok 1924
4. Pięciolecie Koła T. S. L. w Węgierskiej Górze 1919–1923
5. Odezwa Polskiej Macierzy Szkolnej do społeczeństwa w sprawie zwalczania analfabetyzmu
6. Spis członków.

548661

II

K-81/6314
21.7. 150,-

Nasze zadania.

Po pięcioletniej przerwie wydajemy ponownie sprawozdanie nasze drukiem. Wspominamy o tem dlatego, ponieważ sanacja pieniądza naszego, poza ogólnem gospodarczem znaczeniem, ma doniosłe znaczenie w szarej, codziennej pracy naszych towarzystw oświatowych, do której prowadzenia, prócz dobrej woli, zapału i rozumienia potrzeba pieniędzy. Większość Kół opiera swój byt, dzięki własnej inicjatywie zdobywania funduszków, które są często podstawą istnienia bardzo ważnych placówek oświatowych

Z rokiem 1924 obawa utraty wartości pieniądza, zdobytego nieraz mozolnym trudem zniknęła, co umożliwiło nam robienie oszczędności, gromadzenie funduszków, celem urzeczywistnienia bardzo pilnych potrzeb danej miejscowości.

Wspomnieć musimy także o umiejętnem oszczędzaniu. Kapitały wszystkich kół razem są bardzo poważne, są jednak przeważnie w ten sposób administrowane, że nie dają nam żadnych dochodów, są nieoprocenowane, bardzo tylko pilnie, i z dumą strzeżone przez skarbników, u nich ulokowanych.

Brak kapitału obrotowego jest jedną z naszych bolączek gospodarczych, oszczędność która pomnaża dobrobyt narodu, winna stać się naczelnym naszym hasłem, a Koła umieszczając swoje nadwyżki i kapitały, czy to w Pocztowej Kasie Oszczędności lub innych pewnych bankach, z jednej strony zyskują na tem ponieważ powiększa się im kapitał, z drugiej natomiast, daje Państwu, społeczeństwu, kapitał obrotowy tak dziś potrzebny.

Jedną z najdonioślejszych spraw doby obecnej jest sprawa propagandy obowiązków obywatelskich.

Ostatni Walny Zjazd T. S. L. w Krakowie postanowił, by rok 1925 był poświęcony propagandzie obowiązków obywatelskich wobec Państwa. W tym celu musimy podjąć jak najenergiczniejszą akcję na polu szerzenia wiedzy o Państwie, a zwłaszcza poczucia obowiązków wobec niego, czy to przez odczyty i pogadanki czy też tworzenie osobnych kursów samokształcenia obywatelskiego.

Należy cały swój wysiłek poświęcić ugruntowaniu odzyskanej niepodległości, której najtrwalszym fundamentem jest świado-

my swych obowiązków obywatel - patrijota. Nie wątpimy, że cała świadoma swych obowiązków inteligencja sądowego powiatu miłowieckiego, a zwłaszcza nauczycielstwo poprze nas w tem usiłowaniu.

Z radością witamy powstanie Koła T. S. L. w Zwardoniu, tem radośniej, że założyciele Koła tego stanęli na stanowisku, że nie rozpraszać i rozdrabniać należy pracę oświatową, przez zakładanie odrębnej jakiejś czytelnii opartej na własnym ad hoc ułożonym statucie, jako odrębne towarzystwo (i to w dodatku na wsi!) lecz oprzeć się o potężną organizację oświatową, jaką jest Towarzystwo Szkoły Ludowej, bogate w 33-letnie doświadczenie, którego zasługi i znaczenie w ruchu narodowym i oświatowym Małopolski, znanem jest prawdopodobnie każdemu inteligentnemu Polakowi. A tych placówek oświatowych tak mało w powiecie żywieckim! O oświatę ludu wiejskiego przedewszystkiem dbać musimy. Słusznie pisze organ Wydziału Wykonawczego Polskich Towarz. Oświat. w Warszawie „Oświata Polska“ (Nr. 1-1924) że

to co nazywamy dorobkiem tysiącletniej kultury polskiej jest własnością nielicznego odsetka Polaków t. zw. inteligencji. Udostępnienie tej spuścizny pokoleń całemu narodowi wysuwa się na plan pierwszy. Zanim szkoła powszechna spełni włożone na nią zadanie - a kiedy i jak spełni to także ważne i niepokojące pytanie - trzeba różnorodnemi formami wpływu oświaty pozaszkolnej objąć dorosłego, który dziś jest podstawą państwa i o jego losach jako wyborca i t. d. decyduje - i dorastającego, który w niedługiej przyszłości decydować będzie.

Naczelny cel: Budzenie i pogłębianie świadomości narodowej, szerzenie wiedzy wogóle, a wiadomości obywatelskich w szczególności, zapoznawanie ze skarbami kultury polskiej i stwarzanie dróg najszerszego wpływu tej kultury na masy - a przez to wszystko: stwarzanie trwałych podstaw dla własnego państwa.

Zdobycie tego celu nie tylko podniesie kulturę rolnika i robotnika naszego, ale da mu i dobrobyt, a wówczas postęp kultury naszej narodowej będzie przyspieszony.

Dalej czytamy w tejże samej „Oświacie Polskiej“ w artykule pośła Adama Chętnika:

Wieś nasza nie jest jeszcze wsią światłą, wsią kulturalną w szerszem znaczeniu. Dużo w niej nałogów i chwastów, dużo złego i demoralizacji, a zamało tych, którzyby nie dla chwilowych eksperymentów, ale dla utrwalenia naszego bytu pracowali. Wiemy, że dopóki wieś będzie ciemna jak dotąd, dopóki 50% analfabetów jak zmora ciąży nad Polską, nie możemy marzyć o szybkim postępie w dziedzinie naukowej i gospodarczej, nie będziemy też dotąd mieli dobrych urzędników ani silnych rządów. Lud, i może

najwięcej lud nasz wyrzeka na złe rządy, zniechęca się do władz polskich, ale ten sam lud w większości swej zacofany, nie umie dobrać sobie sołtysów i wójtów.

Nie wszędzie jeszcze lud nasz garnie się do oświaty i nauki. Zależy to od wielu warunków i pobudek. Miejmy nadzieję, że dzięki przymusowemu nauczaniu, z najmłodszego pokolenia wyrosną u nas dobrzyobywatele i Polacy. Ale pozostają jeszcze, jako piętno niewoli, całe masy młodzieży dorastającej i dorosłej, oraz starsze pokolenie, głuche nieraz na nasze hasła i odezwy.

Jak dotąd, rzadko lud kształci swe dzieci dla samej tylko nauki, która nie jest celem, ale przeważnie środkiem do zdobycia stanowiska lub majątku. Lud nie lubi „panów“ i wogóle żadnych nad sobą zwierzchników, ale rodzice ze wsi oddadzą chętnie córkę zamąż do miasta, a więc za „pana“ — chętnie kształcą syna, aby miał „lekki chleb“ — praca bowiem umysłowa uważana jest za lekka; chętnie też widzą syna na stanowisku takim, że „ma pod sobą tyłu a tyłu robotników“ — lub wogóle podwładnych. Dzieci włościańskie widzimy w seminarjach nauczycielskich i duchownych, w szkołach średnich i wyższych zakładach. Ale nie docenia jeszcze lud nasz rzemiosła i handlu, dlatego też mało kształci swe dzieci w szkołach zawodowych; to też nie dziwnego, że handel nasz nie rozwija się, sklepy i spółki nasze upadają z braku kierowników, a rzemiosła już prawie opanowali żydzi.

Lud nasz w wielu wypadkach cechuje dziwne skąpstwo na cele oświatowe i społeczne. Czytelnictwo rozwija się u nas słabo, a pisma ludowe mają śmiesznie małe rzesze przedpłatników. Czytelnictwo zbiorowych i bibliotek posiadamy mało, ilość ich obecnie stale się zmniejsza. O składki na cele społeczno-narodowe na wsi trudno a stowarzyszenia kulturalne pobierające minimalne opłaty kuleją z braku szerszego poparcia na wsi. Wskutek tego stan kulturalny wsi jest mocno zaniedbany, a z braku czytania gazet, kursują niewiarygodne plotki polityczne, w głowach zaś powstaje zamęt, że niekiedy usunąć go trudno.

Jak długo stan ten istnieje, nie wolno nam w pracy ustawać. Każdy tu z nas, w swoim zakresie, wiele zdziałać może, tylko więcej chęci, nie oglądać się na innych, zobowiązać się moralnie wobec siebie samego. Zbiorowy, celowy nasz wysiłek, mógłby nie jedno zło naprawić i kulturę państwową naszej wsi naprzód posunąć.

W akcji szerzenia wiedzy o Państwie, a przede wszystkim poczucia obowiązków wobec niego, może być ogromnie pomocnem duchowieństwo, czy to przez kazania podczas nabożeństw z okazji obchodu 3-go maja i innych okoliczności, czy też biorąc czynny współudział w pracy oświatowej na wsi.

Koło nasze jest świadome swych obowiązków, — bez poparcia jednak całej okolicznej inteligencji — będzie prawie że

bezsilne. Zwaracamy się z gorącym apelem o współpracę, bo nam jeszcze spocząć nie wolno!

XXIX. Walny Zjazd Tow. Szkoły Lud.

W dniach 27. i 28. września 1924 r. odbył się w Krakowie XXIX. Walny Zjazd T. S. L. Był on wspaniałym dowodem swej żywotności, przeglądem sił, owiany gorącą troską o rozwój oświaty ludu naszego, to też działalność T. S. L. zyskała powszechne uznanie nie tylko organizacji społecznych, ale i władz państwowych.

Poniżej podajemy do wiadomości uchwalone ważniejsze wnioski sekcji szkolnej i oświaty pozaszkolnej:

1. Koła TSL podejmą akcję w kierunku szerzenia wiedzy o Państwie, a zwłaszcza poczucie obowiązków wobec Państwa a to:
 - a) przez odczyty,
 - b) przez tworzenie Kół samokształcenia obywatelskiego.
2. Zarząd główny TSL. podejmie akcję w kierunku stworzenia stacji nadawczych radjotelegraficznych w Krakowie i we Lwowie a Koła TSL. w kierunku urządzenia stacji odbiorczych. Przy zużytkowaniu tych urządzeń należy systematycznie uprawiać propagandę wiedzy o Państwie i o obowiązkach obywatelskich.
3. Zarząd Główny TSL. zwróci się do Ministerstwa W. R. i O. P. z przedstawieniem, że obecny stan nauki obywatelskiej w szkołach wszelkiej kategorii nie odpowiada potrzebom państwowym i wymaga rewizji oraz silniejszego podkreślenia obowiązków obywatelskich wszystkich obywateli bez różnicy narodowości i wyznania wobec państwa.
4. Zarząd Główny TSL. przystąpi w najbliższym czasie do opracowania i wydania katechizmu obywatelskiego dla użytku szkół różnych kategorii, oraz dla szerokich mas.
5. Zarząd główny TSL. zwróci się do reprezentantów prasy polskiej, by najbliższy rok był rokiem propagandy obowiązków obywatelskich wobec państwa.
6. Zjazd delegatów Kół TSL. przykładą szczególną wagę do tego aby tam gdzie to jest tylko możliwe TSL. po porozumieniu z Instytutem Współdzielczym przystępowało do organizowania wielkich Uniwersytetów Ludowych jako niezbędnego czynnika obywatelskiego wyrobienia i uświadomienia, oraz odrodzenia

i wzmocnienia naszego gospodarstwa ludowego zwłaszcza w dziedzinie kooperacji.

7. Walny Zjazd wzywa Zarząd Główny, by przystąpił do wydawania popularnego czasopisma dla Czyteln TSL., Kół wiejskich, robotniczych oraz szerokich mas, któreby podawało w sposób lekki i zajmujący a pozbawionych wszelkiego zabarwienia partyjnego wiadomości z zakresu nauk o Polsce i o świecie oraz zagadnień bieżących, jako tematy do referatów, pogadanek i dyskusji.

Pozatem uchwalono szereg rezolucji do Zarządu Głównego z zakresu propagandy oświatowej, pomocy kulturalno-oświatowej dla Polaków poza granicami Polski i t. d.

Sprawozdanie za rok administracyjny 1924.

Protokół V. zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Koła T. S. Ł. w Węgierskiej Górze, odbytego dnia 10. lutego 1924 roku

Porządek dzienny :

1. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia
2. Sprawozdanie Zarządu Koła za rok 1923 i pogląd na okres pięcioletni.
3. Sprawozdanie Komisji kontrolującej oraz wniosek tejże o udzielenie absolutorjum ustępującemu Zarządowi.
4. Wybór Zarządu Koła i 5-ciu członków Komisji kontrolującej na przeciąg jednego roku.
5. Wnioski i zapytania.

Prezes Koła p. inż. Jerzy Buzek stwierdziwszy o godz. 6¹⁵ wieczór odpowiedni komplet (42 osób) powitał zebranych, i przedstawił działalność Koła w roku sprawozdawczym. Udzielił głosu sekretarzowi Koła, który odczytał protokół z ostatniego Walnego Zgromadzenia, który przyjęto do zatwierdzającej wiadomości i sprawozdanie Zarządu Koła za rok 1923.

Następnie oddaje głos p. L. Schrötterowi, który złożył sprawozdanie z działalności Koła za ubiegłe pięciolecie.

Na wniosek członka Komisji Kontrolującej p. A. Klimka, udzielono jednogłośnie ustępującemu Zarządowi absolutorjum.

Przeprowadzony wybór nowego Zarządu dał wynik następujący: Prezes - Inż. J. Buzek, zastępca - Dr. Władysław Nowak, sekretarz - Karol Suchanek, zastępca - Wilhelm Korczowski, skarbnik - Karol Krestian, zastępca - Józef Wünsch i 12 członków Zarządu

a mianowicie: Edward Borski, Norbert Egner, Elżbieta Janikówna, Józef Kasperlik, Klimek Fryderyk, Roman Krzyżowski, inż. Stanisław Kulczycki, Franciszek Machała, ks. Jan Nowak, Leopold Schrötter, Wincenty Szanda, inż. Stanisław Szczepaniec.

Do Komisji kontrolującej wybrano przez aklamację: Adolfa Klimka, Zdzisława Lipińskiego, ks. Stanisława Makowskiego, Józefa Szemlę i Feliksa Syrowego.

Ponieważ nikt więcej głosu nie zabierał, zamknął prezes Walne Zgromadzenie o godzinie 9⁴⁰.

Koło liczyło członków założycieli	4.
„ „ zwyczajnych	164.

Odbyto jedno Walne Zgromadzenie pięć zwyczajnych posiedzeń Zarządu i jedno nadzwyczajne.

Pism otrzymano 58, wysłano 102, zaproszeń wysłano 1117.

Wypożyczalnia książek.

Liczy ona 869 dzieł w 918 tomach. W roku sprawozdawczym zakupiono dzieł 134 w 145 tomach za 363 Zł. 56 gr. Oprawiono dzieł 79, których koszt oprawy wynosi 114 Zł. 40 gr.

W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła Wypożyczalnia w ilości dzieł o 11 0/0 .

Z Wypożyczalni korzystało 112 czytelników, a mianowicie:	
osób miejscowych	90
„ zamiejscowych	13
letników	9

W okresie sprawozdawczym przeczytano ogółem dzieł 3008 w 3384 tomach. Z tego

miejscowi	2712 dzieł w 3046 tomach
zamiejscowi	202 „ w 228 „
letnicy	94 „ w 110 „

Podział czytelników miejscowych:

Uczniów szkół średnich	6
robotników do lat 18	5
„ powyżej lat 18	24
kobiet do lat 18	6

kobiet powyżej lat 18	33
ze stanu urzędniczego (w tem i kobiety)	16
Czytelnicy zamiejscowi (i letnicy) rekrutowali się z samej	

inteligencji.

Miara rozwoju Wypożyczalni i jej potrzeby są właśnie czytelnicy zamiejscowi. (Gminy: Miłówka, Rajcza, Sól, Zwardoń, Żabnica).

Każdy wypożyczający musi być członkiem Koła, pozatem składa minimalną opłatę miesięczną w kwocie 40 groszy.

Wypożyczalnia otwarta jest raz w tygodniu, wypożyczać wolno najwyżej trzy dzieła.

Przy wypożyczalni istnieje Biblioteka książek szkolnych dla ubogich uczniów szkół średnich. Liczy ona obecnie 27 podręczników szkolnych, które wypożyczono na cały rok szkolny uczniom uczęszczającym do szkół średnich w Żywcu.

Powstanie jej zawdzięczamy Dyrektorowi Książnicy-Atlas we Lwowie JWP. Prof. Emilowi Żychiewiczowi, któremu składamy serdeczne podziękowanie za ten hojny dar, życząc tej ze wszech miar zasłużonej instytucji najlepszego rozwoju dla dobra nauki i popularyzacji wiedzy.

Przy tej sposobności niech nam wolno będzie zwrócić uwagę kierownikom 7-klasowych szkół powszechnych i rodzicom na pismo „Iskry“ tygodnik dla młodzieży, nakładem wspomnianej Książnicy-Atlas. Pismo to jest doskonale redagowane, treść doborowa, jego szata zewnętrzna bardzo estetyczna, możemy być dumni z istnienia takiego pisma dla młodzieży, a jego wydawcom wdzięczni. Nadaje się ono już dla młodzieży starszej, począwszy od lat 11 — 12. Dla interesujących się tem pismem podajemy adres: Lwów, Czarneckiego 12, prenumerata kwartalna Zł. 5.50 wraz z opłatą pocztową.

Obchody narodowe.

Rocznica powstania styczniowego.

27. stycznia uczczono pamięć bohaterów w walce o naszą niepodległość, w sali Kółka rolniczego. O znaczeniu powstania roku 1863 i wpływie jego na następne pokolenie mówił p. L. Schrötter. Chór mieszany pod kierownictwem p. J. Szemli wykonał szereg pięknych pieśni; deklamacje i odegranie sztuczki „Stary Mundur“ przez Kółko amatorskie zyskało ogólny poklask.

Uczestników było 180.

Konstytucja 3-go Maja.

Święto to państwowo-narodowe jest u nas naprawdę z wielką czcią obchodzone. Ludność tak włościańska jak i robotnicza bierze w niem żywy udział. Uczestniczy tłumnie i w nabożeństwie kościelnym i uroczystym wieczorku. Fakt ten z radością konstatujemy. Te wszelkie zewnętrzne przejawy, są już nie tylko formą, lecz przejawem samowiedzy narodowej, postępowym oświeceniem obywatelskiego.

Capstrzyk 2. maja i pobudka 3. maja Orkiestry T. S. L. przypomniały dzień chwały naszej. W tłumnym pochodzie z orkiestrą, strażą gminną i hutniczą na czele, młodzież szkolna miejscowa i z pobliskich wsi z gronem nauczycielskim, wszyscy radni gminni, kierownicy trzech zakładów przemysłowych, urzędnicy, i robotnicy tychże — udano się do kościoła, w którym zebrało się już liczne włościaństwo — na uroczyste nabożeństwo. Do zebranych przemówił proboszcz miejscowy ks. kan. Makowski kreśląc w podniosłych słowach znaczenie Konstytucji majowej, nawołując do sumiennego wykonywania obowiązków obywatelskich.

Tego samego dnia wieczorem w sali Kółka rolniczego urządzono uroczysty wieczorek. Na program złożyło się przemówienie p. St. Lauenhardta słuchacza Politechniki gdańskiej, chór grona nauczycielskiego pod kierownictwem Dyr. inż. Stan. Kulczyckiego, produkcje Orkiestry TSL., deklamacje i odegranie przez Kółko amatorskie „Hanusi Krożańskiej“.

Uczestników było 242, nalepek sprzedano 597.

Obchód sienkiewiczowski.

Z wielkim pietyzmem zajęło się Koło nasze urządzeniem obchodu ku czci H. Sienkiewicza. Koło nasze było jedynym towarzystwem w powiecie żywieckim, które wydało dużą drukowaną odezwę z wezwaniem do ludności celem godnego uczczenia, wracających na łono Ojczyzny, śmiertelnych zwłok Odezwy te rozesłano do wszystkich sąsiednich gmin.

W sobotę dnia 25. października o godz. 8³⁰ rano w kościele parafjalnym w Cięcinie odbyło się uroczyste nabożeństwo żałobne.

Dokoła rzeźbionego katafalku, ozdobionego zielenią i kwiatami, z portretem H. Sienkiewicza w pośrodku, - z obu stron straż honorowa złożona z członków straży pożarnej gminnej i hutniczej — zebrała się młodzież szkolna z Cięciny, Juszczyny, Bystrej

i Brzuśnika. Wieńce i kwiaty złożyła młodzież szkolna z Cięciny Juszczyzny i miejsc. Koło T. S. L. Do zebrania publiczności przemówił ks. kanonik Makowski — który o godzinie 9.05 na głos dzwonów kościelnych i gwizdu tutejszych syren fabrycznych, przerwał na minutę kazanie — a zebrani powstawszy, w modlitewnem skupieniu, uczcili nieśmiertelnego Twórcę Trylogji.

W niedzielę dnia 26. października wieczorem w pięknie przy strojonej zieleni, kwieciami, dywanami, portretem i biustem H. Sienkiewicza, sali restauracji fabrycznej w Węgierskiej Górze, zebrała się licznie miejscowa inteligencja, a nawet z Miłówki, Kamieszniicy i Soli, wielu robotników i włościan,

Tak podniosłej chwili dawno już tu nie przeżywano. Złożenie hołdu i czci przez prezesa Koła Dyr. inż. J. Buzka, recytacja „Pogrzebu Pana Wołodyjowskiego“ p. H. Schrötterowej i odegranie marszu żałobnego Szopena przez p. H. Dübonową, wywarło na słuchaczach głębokie niezapomniane wrażenie. Odczyt kierownika szkoły p. J. Klicha, starannie opracowany, poświęcony działalności literackiej, artystycznej i narodowej H. Sienkiewicza, występy chóru pod kierownictwem p. Inż. Stanisł. Kulczyckiego, stanowiły ważną część programu wieczorku, który pozostanie na długie czasy w pamięci słuchaczy.

Odczyty

1. Podstawy parlamentarne ustroju Polski wygłosił p. Dr. R. Struczkowski z Krakowa dnia 19. X. Słuchaczy było 63.
2. Sejm Walny dawnej Rzeczypospolitej Polskiej wygłosił 30. XI. p. J. Klich, kierownik szkoły z Wieprza. Obecnych słuchaczy 29.

Pozatem w kwietniu wyświetlono „Krzyżacy“ i „Trylogję“ w trzech serjach. Przemawiał i objaśniał p. L. Schrötter.

Święcone

10. maja odbyło się Święcone. Do stołów zasiadło 56 osób. PWielebny ks. Makowski poświęciwszy stoły, złożył życzenia członkom Koła i gościom. Święcone zakończono zabawą taneczną

Przedstawienie i zabawy

Kółko amatorskie odegrało dwie sztuki, na obchodzie styczniowym i wieczorku 3-go Maja.

Zabaw urządzono dwie i jeden festyn ogrodowy.

Fundusz stypendyjny

Stworzono go w r. 1923. Cel jego: przyjsie z pomocą biednym i pilnym uczniom szkół średnich. Korzystał jeden uczeń uczęszczający do gimnazjum matematyczno-przyrodniczego w Żywcu. Wypłacono mu na zakupno bluzki i opłatę szkolną Zł. 58.06. Korzystał również z Biblioteki książek szkolnych dla ubogich uczni.

Zapomogi

Zarząd miejscowy VII-klasowej szkoły powszechnej zwrócił nam uwagę, że wiele dzieci spowodu ubóstwa rodziców nie posiada potrzebnych książek do nauki. Zarząd Koła stojąc na stanowisku że ludność miejscowa na pewne cele --- zwłaszcza swoje --- powinna również świadczyć, nie asygnował potrzebnej kwoty z swojej kasy, lecz zwrócił się z prośbą o pomoc do światlejszych i zamożniejszych obywateli. Drogą składek zebrano Zł. 144. 50. Zakupiono 57 książek za 101.77, które ofiarowano kierownictwu szkoły, a resztę to jest Zł. 42.73 uchwalono przelać do funduszu stypendyjnego.

Parcela pod Ochronkę

Objęto ją w posiadanie w r. 1923. Zarząd nie zrezygnował z budowy Ochronki. Sprawę jej omawiał na kilku posiedzeniach. Brak większej gotówki odwleka budowę; aktualniejszą będzie ona w roku 1925. By jednak parcela nie stała odłogiem, zasiano ją owsem i koniczyną. Zbiór dał nam czystego dochodu Zł. 269.34. Parcela przedstawia wartość 1.600 Zł.

Wydanie pocztówek

Ponieważ odczuwano tu ogólny brak pocztówek z widokami miejscowymi, wydaliśmy swoim nakładem pierwszą serję widokówek 3 zdjęcia po 1000 sztuk. Po rozsprzedaży tychże, wydamy dalsze. Czysty zysk przeznaczono na zakupno książek dla Wypożyczalni.

Subskrypcja na Bank Polski

Zakupiliśmy jedną akcję Banku Polskiego dzięki ofiarności Prezesa Koła Dyr. Inż. Buzka. W ten sposób pragnęliśmy skromnymi naszymi zasobami dopomóc sanacji pieniądza naszego.

Liga Obrony Powietrznej Państwa

Wprawdzie akcją zbiórki LOPP prowadził odrębny komitet, nie odrzeczy jednak będzie wspomnieć o jej wyniku, tembardziej

że zajmowali się akcją tą przeważnie członkowie Koła TSL. Koło jest ośrodkiem, który koncentruje w sobie wszelką prawie inicjatywę na terenie tutejszej gminy, więc nie przesadzając, może powiedzieć że wyniki tej zbiórki, są skromną zasługą jego 6-letniej działalności. Sprawozdanie to przedstawia się następująco:

Robotnicy Odlewni żelaza	Zł. 325.15
Dyrekcja Odlewni żelaza	„ 300.00
Urzednicy „ „ i nauczycielstwo	„ 234.00
Rolnicy	„ 155.70
Fabryka produktów suchej destylacji drzewa	„ 100.00
Robotnicy Arcyks. tartaku	„ 65.15

Razem Zł. 1.180.00

Kwotę tą odesłano do Starostwa w Żywcu.

Jak widzimy z powyższego zestawienia, wyniki zbiórki są wcale poważne; nadmienić jeszcze musimy, że zwłaszcza robotnicy chętnie na ten cel łożyli.

Radiotelefon

Z końcem grudnia zmontowaliśmy odbiorczą stację radjotelefoniczną z anteną otwartą, nabytą u firmy „Radiofon“ w Cieszynie. W ten sposób daliśmy możność korzystania szerokim kołom ludności z najnowszej zdobyczy techniki. Z niecierpliwością oczekujemy założenia polskiej stacji nadawczej, która miałaby donieść znaczenie dla szerzenia oświaty i kultury polskiej.

† Ś. p. Dr. Władysław Nowak

Niema Go już między nami! Zmarł nagle dnia 13. marca 1925. Jak grom padła na nas ta smutna wiadomość. Życie Jego, to jedno pasmo żmudnej, ciągłej pracy.

Urodzony w roku 1871 w Bochni po skończeniu gimnazjum wstąpił na Uniwersytet Jagielloński, gdzie poświęcił się studjom medycznym. Jako 23 letni lekarz wyjeżdża zagranicę, do Drezna celem nabycia jeszcze gruntowniejszej wiedzy, pragnąc by praca wśród potrzebujących Jego pomocy była jak najskuteczniejsza. W r. 1899 objął posadę lekarza hutniczego, dóbr arcyksiążęcych i kolejowego w Węg. Górcie. — Spędził wśród nas przeszło 25 lat.

Ś. p. Dr. Nowak był wzorem aż do drobiazgu posuniętej sumienności; na wszystko znalazł czas. Był tu duszą życia narodowego w czasach niewoli.

Długoletni przewodniczący Rady szkolnej miejscowej, ukochał szkołę i młodzież, nieustrudzony prezes Straży pożarnej troskliwie dbał o jej rozwój, zapobiegliwy przewodniczący Kasy Reiffeisena i Rady nadzorczej Kółka rolniczego. Poświęcił się cały służbie publicznej; zawsze pogodny, dobrotliwie uśmiechnięty, serdeczny, usłużny.

W czasach przewrotu, pamiętnych dni listopadowych 1918 r. powróciwszy z zaborczej armii jako lekarz-kapitan, swoim wrodzonym taktem, jasnym umysłem potrafił opanować groźną sytuację w gminie naszej, wywołaną przez niepoczytalne elementy, która mogła się rozszerzyć i na sąsiednie gminy, czekano tylko na powodzenie w Węgierskiej Górze jako ośrodka fabrycznego.

Wybrany naczelnikiem gminy, aczkolwiek niechętnie obejmował tę godność, przyjąwszy ją, z całym zaparciem się siebie pracował dla dobra i rozwoju gminy. Długoletni członek TSL., był jednym z inicjatorów założenia Koła TSL. w Węgierskiej Górze. Pierwszy ofiarował na rzecz Biblioteki TSL. kilkadziesiąt dzieł, która długi czas mieściła się w Jego gościnnym, prawdziwie obywatelskim domu. Był wiceprezesem naszego Koła; zawsze czynny, stał do końca niezmordowanie na posterunku. Rąk nie opuszczał. Zawsze pogodny zachęcał do wytrwania, pomagał. Największą Jego troską była ochronka, potrzebę której zawsze podnosił.

Nikt nie przypuszczał, że to gołębie serce nagle bić przestanie! Nigdy się nie skarżył ten silny duchem człowiek, i nikt nie spodziewał się, że niedoczekają wiosny, którą radośnie oczekiwał. A jednak już Go wśród nas niema! Na trumnę Twą zlaną łzami gorącymi Twoich najbliższych, niesioną przez członków Zwierzchności gminnej i Straży pożarnej, padały białe, nieskalane jak dusza Twoja, płatki śniegu; żegnał Cię cichem westchnieniem poszum wiatru, łkała żałośnie wezbrana Sola, a łzy przyjaciół, znajomych i tych którzy Ci zdrowie i życie zawdzięczają, zwilżając Twój grób, były niewymownym dowodem szczerego żalu i bólu.

Cześć Twojej pamięci; niech ta ziemia która tak gorąco ukochałaś lekka Ci będzie!

*

Pogrzeb ś. p. Władysława Nowaka był wielką, żalobną manifestacją całej okolicy. Wielotysięczny tłum, wielka ilość wieńców mowy pożegnalne nad grobem Dr. Idzińskiego, robotnika E. Rozmusa i Inż. St. Szczepańca, były dowodem hołdu oddanego Jego zaletom charakteru i cnotom obywatelskim.

Wyszczególnienie przychodu i rozchodu
Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej w Węgierskiej Górcie za rok 1924.

DOCHODY		Zł.	ROZCHODY		Zł.
1.	Naдwyżka z roku 1923	101'17	1.	Wydawnictwa TSL.	90'17
2.	Wkładki członków zwyczajnych	165'00	2.	Książki zakupione	363'56
3.	Dary i subwencje	105'55	3.	Oprawa książek	114'40
4.	Sprzedane książki i wydawnictwa TSL.	75'36	4.	Książki szkolne	101'77
5.	Obchód 3-go Maja	146'25	5.	Obchód 3-go Maja	139'47
6.	Dar Narodowy 3-go maja	111'11	6.	Dar Narodowy	111'11
7.	Święcone i zabawy	2 548'48	7.	Święcone i zabawy	1.648'02
8.	Przedstawienie amatorskie	44'61	8.	Przedstawienia amatorskie	14'91
9.	Opłaty za wypożyczanie książek	27'25	9.	Parcela pod Ochronkę	47'86
10.	Zbiórka na książki szkolne i stypendjum	154'50	10.	Subwencja dla stypendysty	58'06
11.	Parcela pod Ochronkę	317'20	11.	1 akcja Banku Polskiego	100'00
12.	Sprzedane sprawozdania	2'22	12.	Instrumenty muzyczne	231'00
13.	Odczyty i przedstawienia świetlne	55'15	13.	Wydawnictwo pocztówek	137'50
14.	Obchód Sienkiewiczowski	142'02	14.	Obchód Sienkiewiczowski	148'40
15.	Odsetki P. K. O.	1'38	15.	Ramy do obrazów i naprawa skiopt.	14'72
16.	Sprzedane pocztówki	48'00	16.	Wydatki administracyjne	10'49
Razem		4.045'25	17.	Odczyty, kosztą przyjęcia prelegenta	16'14
			18.	Koszta podróży w sprawach TSL.	45'79
			19.	Saldo przekazane Zarz. Główn.	5'30
			20.	Zaliczka na zakupno radio-odbiornika	350'00
				Do przeniesienia na rok 1925	296'58
			Razem		4.045'25
Dochody		Zł 4.045'25			
Rozchody		" 3.748'67			
Do przeniesienia na rok 1925		Zł. 296'58			

Za Komisję skontrolującą:

Skarbnik: Krestian Karol

Prezes: Inż. Jerzy Buzek.

Lipiński Zdzisław. Ks. Stanisław Makowski, Syrowy Feliks.
 Klimek Adolf. Szemia Józef

Bilans za rok 1924.

Stan czynny	Zł.	Stan bierny	Zł.
Gotówka	213-58	Czysty majątek końcowy	4653-58
Wartość parceli	1600-00		
Wartość książek	1487-00		
Naczynia szklane i porcelanowe	76-00		
Instrumenty muzyczne i nuty	775-00		
Urządzenie czytelní	65-00		
1 akcja Banku Polskiego nomin. 100 zł.	108-00		
Pożyczka konwersyjna	20-00		
2 akcje Spółki wydawniczej Mk. 2000	2-00		
P. K. O.	83-05		
Pocztówki własnego nakładu	180-00		
Wydawnictwa T. S. L.	44-00		
	<u>4653-58</u>		<u>4653-58</u>

Komisja szkontrująca :

Ks. Stanisław Makowski.

Józef Szemla.

Zdzisław Lipiński.

Feliks Syrowy.

Adolf Klimek.

Pięciolecie istnienia Koła TSL. w Węg. Górcie (1919-1923.)

Dnia 27. stycznia 1924 r. na zwyczajnem posiedzeniu Zarządu Koła, jeden z punktów porządku dziennego poświęcony był sprawozdaniu z działalności Koła za jego 5-letni okres istnienia. Prezes przedstawivszy w ogólnych zarysach działalność Koła TSL. za ubiegłe pięciolecie, udzielił głosu p. Schrötterowi w celu odczytania przygotowanego szczegółowego sprawozdania.

Przemówienie i sprawozdanie p. L. Schröttera.

Szanowni zebrani!

10. b. m. upłynęło 5 lat od chwili założenia i powstania Koła TSL. w Węgierskiej Górcie, i to jest powodem, żeśmy się tak licznie dziś wszyscy zebrali, a mianowicie wszyscy członkowie Zarządów z okresu tego pięciolecia.

Zanim jednak przystąpię do zobrazowania tego pięcioletniego okresu naszej działalności, bezwątpienia ważnej w gminie naszej, sięgnę nieco wstecz i postaram się przedstawić przyczyny powstania miejscowego Koła TSL.

Bieg wypadków po klęsce państw centralnych, rozpadnięcie się Austrii, wyrósł ponad nasze głowy; rozprzężenie społeczne, silne antagonizmy klasowe, brak posłuchu wobec organizującej się władzy, a i do pewnego stopnia wojująca tutejsza niemczyzna, to wszystko wymagało ujęcia tutejszego życia zbiorowego w jakieś łożysko kulturalno - oświatowe, a nawet towarzyskie. Do tego celu nadawało się najlepiej Koło TSL., którego statut jest tak obszerny. Bezwątpienia myśl stworzenia ośrodka oświatowego nurtowała już tu dawniej, i brak takiej placówki silnie odczuwano, ale jak już wspominałem, powyższe przyczyny względnie pobudki spowodowały powstanie tegoż Koła.

Myśl ta ujęta w formy realne po porozumieniu się z p. Dyr. Buzkiem, zreferowana na inauguracyjnym zebraniu we czwartek 10. stycznia 1919 r., pod przewodnictwem p. I. Cichonia i wybranego sekretarza p. J. Firlejczyka uchwalono jednogłośnie założyć Koło TSL. w Węgierskiej Górcie.

Od tego czasu upłynęło lat 5. Jest to za mały okres do urządzania szumnych jubileuszów i obchodów, ale wystarczy do zrobienia rachunku sumienia, bo dobra sprawa jedynie wtedy zwycięża, gdy jej wyznawcy nie zapadną apatycznie, lecz wzbudzą w sobie i wyteżą cały zasób energii czynu i dzielności.

Aby to uczynić muszą wyznawcy idei walki o dobrą sprawę skupiać się w grona wytwarzające i utrzymujące żar uczuć i myśli. I to jest naczelnym celem dzisiejszego naszego zebrania!

A teraz weźmy się do cyfr! Wpierw jednak podzielę nasze pięciolecie na trzy grupy, a mianowicie na: 1. działalność oświatową, 2. humanitarno-społeczną. 3. towarzysko-dochodową.

1. Działalność oświatowa

O d c z y t y .

1919.	1. O powstaniu kościuszkowskiem	J. Firlejczyk
	2. Konstytucja 3-go Maja	Sz. Lelakowski
1920.	1. O Piłsudskim	L. Schrötter
	2. Znaczenie konstytucji 3-go Maja .	Inż. S. Szczepaniec
	3. Nasi wodzowie w wojnie polsko-bolsz.	Dr. A. Kwieciński
1921.	1. Gospodarcze znaczenie Górnego Śląska	Inż. J. Buzek
	2. Dlaczego czcimy Konstytucję 3-go Maja	Posel F. Koczur
	3. Dzieje Górnego Śląska	L. Schrötter
	4. Znaczenie Polsk. Post. Wyd. „Placówka“	Pr. M. Mirski
	5. Wartość ekonomiczna przydzielonych części
Górnego Śląska do Polski	Inż. J. Buzek
	6. Znaczenie turystyki	Dr. J. Galicz
1922.	1. Powstawanie chorób zakaźnych . . .	Dr. W. Nowak
	2. O traktacie ryskim	St. Palczewski
	3. O Konstytucji 3-go Maja	J. Firlejczyk
1923.	1. Znaczenie Konstytucji 3-go Maja .	Inż. Szczepaniec
	2. O Komiji Edukacyjnej	Prof. Dr. W. Wysocki

Nauka historii i literatury polskiej

1920.	1. Dwutygodniowy kurs nauki historii
polskiej (uczestników 37.)	Zofja Nowakówna
1921.	1. Dwutygodniowy kurs nauki historii
literatury polskiej (uczestników 19).	Zofja Nowakówna

	Obchody narodowe	Przedstawienia	Koncerty	Zebrania kwartalne
1919.	2	3	1	-
1920.	1	-	-	-
1921.	1	3	-	3
1922.	1	3	-	2
1923.	1	2	2	-

	Ilność członków Koła	Posiedzeń Zarządu	Nagrody pilności
1919.	110	8	70 książek, 16 obrazów
1920.	107	7	500 kor. nazak. książek
1921.	140	6	84 książeczek i 1.500 M
1922.	154	10	17.000 Mk. na książki
1923.	162	11	1, 140.000 M. na książk. i wyciecz. do Krakowa.

	Biblioteka	Biblioteka techn.-zawodowa	Biblioteka ruchoma
1919.	211 dzieł 261 tomów	- -	- -
1920.	388 " 460 "	8 dzieł	- -
1921.	477 " 539 "	13 "	76 książek
1922.	650 " 684 "	13 "	- -
1923.	780 " 821 "	- -	- -

2. Działalność humanitarno-społeczna

Udzielone subwencje

1920.	Stowarz. Młodzieży Katolickiej w Ciężynie . K.	700.00
	Polsko-Amer. Komitet Pomocy Dzieciom . "	500.00
	Zarząd Szkoły w Ciężynie, na urząd. slajdu . "	4.000.00
	Plebiscyt Górnośląski "	9.740.00
	Pożyczka Odrodzenia M.	2.000.00
	Akcje Sp. Tow. Oświatowego "	2.000.00
1922.	Pomnik ks. J. Poniatowskiego M.	33.500.00
	Grobowiec ofiar ukraińskich w Złoczowie . "	5.000.00
	Bursa Przemysł. dla dziewcząt w Krakowie . "	4.100.00
	Macierz Szkolna w Cieszyńcu "	2.000.00
	Cegielnia wawelska "	30.000.00

1920. Wigilia żołnierza polskiego

Ofiarowano 26.000 K. i złożono dary w naturze.

1920. Gwiazdka dla biedn. dzieci w Węg. Górze

Obdarowano 39 dzieci ubraniem i obuwiem.

1923. Nabycie parceli pod Ochronkę.

1923. Fundusz stypendyjny.

W tym roku wyasygnowano Mk. 1,200.000

3, Działalność towarzysko-dochodowa

	Zabawy	Święcone	Festyny	Św. Mikołaj	Wycieczki
1919.	-	1	1	-	-
1920.	2	1	1	-	1
1921.	2	1	-	1	-
1922.	1	1	1	1	1
1923.	2	1	1	1	.

Kasa

	Dochody		Rozchody	
1919.	K.	6,005·93	K.	1.677·06
1920.	"	39.429·20	"	36,675·23
1921.	M.	126,161·46	M.	124.457·46
1922.	"	1.315,568·00	"	1,294.113·39
1923,	"	166 447,900·00	"	59,338.460·00

A więc bez przesady przyznać musimy, że zrobiliśmy duży krok naprzód, a sumienie nasze obywatelskie może być spokojne, ponieważ pracowaliśmy ile nam tylko sił i zapału starczyło. Wytworzyliśmy pewien przymus moralno-obywatelski, któremu prawie zawsze podporządkowano się uważając, że interes publiczny i narodowy jest największym dobrem.

Szanowny Panie Prezesie!

Ceniąc wysoko Twoją współpracę Panie Prezesie, dziękujemy za nią serdecznie; zapewniamy o głębokiej naszej wdzięczności, ponieważ tchnąłeś w niejedną sprawę ducha szczerze obywatelskiego wkładając w rozpoczętą pracę najskrupulatniejszą dbałość o zapewnienie powodzenia tego czego się podjąłeś.

Pod koniec przemówienia p. Schröttera wręczył Wiceprezes Dr. Wł. Nowak p. Prezesowi Buzkowi książkę Al. Kraushara „Zamek Królewski w Warszawie“ pięknie oprawną z podpisami ofiarowaną Mu przez wszystkich dotychczasowych członków Zarządu Koła.

Pan Prezes dziękując za zrobioną Mu niespodziankę, złożył na ręce sekretarza Koła czek na sto milionów Marek, wyrażając życzenie. by kwotę tą użyto na zakupno jednej akcji Banku Polskiego.

ODEZWA

POLSKIEJ MACIERZY SZKOLNEJ DO SPOŁECZEŃSTWA w sprawie zwalczania analfabetyzmu systemem „Czwórek oświatowych“

Walkę z analfabetyzmem traktuje społeczeństwo nasze zbyt lekko, bez względu na groźne następstwa, jakie mogą wypłynąć dla Państwa. Jesteśmy jednym z najciemniejszych narodów Europy. Pobór rekruta w ostatnim roku wykazał w niektórych powiatach 80% analfabetów. W takim np. powiecie Olkuskim wśród poborowych było 30% analfabetów powrotnych t. j. takich którzy umieli dawniej czytać, lecz zapomnieli. Ogółem mamy przeciętnie zgórą 50% nieumiejących czytać i pisać, a skromnie licząc 75% obywateli, którzy nie umieją orjentować się w zagadnieniach społecznych i warunkach kulturalnego życia.

Ten hańbiący stan trzeba zmienić wysiłkiem całego świadomego społeczeństwa. Praca oświatowa musi iść równocześnie w dwu kierunkach: 1) uczenie czytania i pisanja, młodzieży i starszych analfabetów i 2) tworzenia sieci placówek, chroniących przed powrotnym analfabetyzmem i umożliwiających rozwój umysłowy i moralny oraz pracę samokształceniową.

W tych sprawach Zarząd Główny Polskiej Macierzy Szkolnej wydał okólnik do swoich Kół, wskazując, jakie formy pracy oświatowej winny one z całą energią wcielać w życie. Z uwagi jednak na niesłychanie doniosłe znaczenie sprawy, Zarząd Główny Macierzy uważa za swój obowiązek wezwać całe myślące społeczeństwo do pracy oświat., w szczególności do zwalczania analfabetyzmu.

Kursy dla dorosłych analfabetów nie spełniają naogół tej roli w takim stopniu, jak tego od nich oczekiwano. Składają się na to rozmaite przyczyny, głównie zaś niedostateczne przygotowanie starszego analfabety do uświadomienia sobie tej zasady, że powinien pokonać w sobie fałszywy wstyd lub duchowe lenistwo, z drugiej zaś strony nieumiejętne prowadzenie kursów pod względem metodyczno-dydaktycznym.

Z tych względów Zarząd Główny P. M. S. zwraca uwagę na konieczność organizowania nauczania młodzieży i starszych analfabetów pojedynczo (nauczanie indywidualne), a przedewszystkiem systemem t. zw. „Czwórek oświatowych“

Organizacja i metodyka pracy „Czwórek oświatowych“ opiera się na następujących zasadach:

1. Polak (ka), pragnący spełnić obowiązek względem Państwa przez przyspieszenie mu świadomych i rozumnych obywateli, wyszukuje sobie z pośród młodzieży lub starszych analfabetów w danej miejscowości trzy osoby i zachęca je do wspólnej pracy samokształceniowej przy jego pomocy. W ten sposób powstaje „Czwórka oświatowa“, której organizator jest zarazem kierownikiem i nauczycielem, trzech zaś pozyskani przez niego analfabeci współpracownikami i uczniami.

2. Kierownik „Czwórki“ zdobyć musi dwa wydawnictwa, ogłoszone przez Polską Macierz Szkolną mianowicie: „Ścienny Elementarz do nauki starszych“¹⁾ i „Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej“²⁾. Po dokładnem przestudjowaniu „Wskazówek dla uczących“ zawartych w „Elementarzu“, oraz Konstytucji i objaśnień kierownik prowadzi pracę, mającą na celu opanowanie przez jego uczniów techniki czytania i umiejętności pisania. Kierownik winien wyzyskiwać wszystkie momenty, nadarzające się do umysłowego i moralnego podnoszenia swych uczniów. Poza nauką czytania i pisanja „Czwórka“ poświęca więcej czasu rozważaniu zasad konstytucji państwowej.

Praca winna odbywać się w miejscu i czasie zgóry przez kierownika „czwórki“ oznaczonym, przynajmniej 3 razy tygodniowo po 2 godziny. (Przy pomocy Elementarza ściennego Macierzy przeciętnie zdolny analfabeta może opanować technikę czytania w 20 lekcyj).

3. Każdy obywatel, który nauczył czytać, pisać i rozumieć konstytucję trzech analfabetów w t. zw. „Czwórcę oświatowej“ jeżeli fakt ten zostanie stwierdzony przez „Komisję obywatelską“ otrzymuje od Zarządu głównego P. M. S. „Dyplom oświatowy“.

„Komisję obywatelską“ zaprasza kierownik „Czwórki oświatowej“. Do Komisji tej winien trzy osoby, mianowicie: 1) kierownika miejscowej szkoły (jeżeli jest kilka szkół, to jednego z kierowników, bez względu na typ szkoły). 2) Osobę wykształ-

1) *Ścienny Elementarz do nauki starszych analfabetów, opracowany przez Józefa Stemlera. Nakład Księgarni Polskiej T-wa Polskiej Macierzy Szkoln. Warszawa ul. Warecka 15.*

2) *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Wstęp, objaśnienia, pytania i słowniczek wyrazów trudniejszych, dla samouków przygotował Józef Stemler. Nakład Księgarni Polskiej T-wa Macierzy Szkolnej, Warszawa, Wwarecka 15.*

coną, np. księdza proboszcza lub jednego z miejscowych księży.
3) Osobę dobraną i wskazaną przez dwie pierwsze.

4. Jako minimum wymagane, które ma być stwierdzone przez „Komisję obywatelską“, stawia się: a) płynne czytanie końcowych tekstów z „Ściennego Elementarza“, b) napisanie własnego imienia i nazwiska oraz miejscowości i daty, c) umiejętność ogólnego poinformowania o zasługach tych wybitnych Polaków, których podobizny umieszczone są na „Elementarzu“, d) ogólna znajomość i rozumienie konstytucji państwowej.

„Komisja obywatelska“ wydać może osobom, które się dodały egzaminowi, zaświadczenia na blankietach, które nabywać można w biurze Zarządu Głównego P. M. S. w Warszawie, Krakowskie Przedmieście 7 m. 4, lub w księgarni P.M.S, Warecka 15.

5. Celem uzyskania „Dyplomu oświatowego“, Kierownik „Czwórki oświatowej“ nadesłać winien do Zarządu Głównego P. M. S. w Warszawie zaświadczenie „Komisji obywatelskiej“ stwierdzające, iż jako kierownik „Czwórki oświatowej“, nauczył czytać, pisać i rozumieć konstytucję państwową trzech wymienionych z imienia, nazwiska i wieku obywateli, co podpisana „Komisja“ stwierdziła na podstawie egzaminu próbnego. Komisja również stwierdza iż egzaminowani byli istotnie analfabetami przed rozpoczęciem pracy w „Czwórce oświatowej“

6. Dyplom wysyła biuro Zarządu Głównego pod adresem kierownika, którego równocześnie wpisuje do „Księgi zasłużonych“ Treść dyplomu jest następująca: Dyplom oświatowy. Zarząd Główny Polskiej Macierzy Szkolnej stwierdza że P. . . . lat . . . , jako organizator i kierownik „Czwórki oświatowej“ spełnił doniosły czyn obywatelski względem Państwa, przysparzając trzech obywateli, którzy przy jego pomocy nauczyli się czytać pisać i rozumieć konstytucję państwową. Cześć ofiarnemu obywatelowi. Podpisy. Data. Pieczęć.

7. Każdy kierownik „Czwórki“ może otrzymać kilka dyplomów przez zorganizowanie kilku czwórek Koszta dyplomu i przesyłki pokrywa kier. „Czwórki“ albo też „Czwórka oświatowa“

Właściciel trzech dyplomów posiada prawo do srebnego żetonu z wyrytem jego nazwiskiem. Żeton wydaje Zarząd Główny P. M. S. po otrzymaniu kosztów zwrotu.

8. Kierownicy „Czwórek oświatowych“, obowiązani są utrzymywać w dalszym ciągu łączność duchową z członkami swoich „Czwórek“, przede wszystkim zaś czuwać nad tem, aby korzystali

z bibliotek, czytali książki, prenumerowali pisma, uczęszczali na kursy i odczyty i nie stali się analfabetami powrotnymi. Powinni również zobowiązać członków swoich „Czwórek“, by każdy z nich wyuczył czytać przynajmniej jednego analfabetę.

9. Dyplom oświatowy otrzymać może również każdy obywatel, który nie w „Czwórcę oświatowej“, lecz oddzielnie (pojedynczo) nauczył czytać, pisać i rozumieć konstytucję państwową pięciu nieumiejących czytać chłopców, dziewcząt lub starszych osób.

Celem uzyskania dyplomu, winien nadesłać do Zarządu Głównego P. M. S. zaświadczenie „Komisji obywatelskiej“, ułożone w sposób wskazany w punkcie 3. W zaświadczeniu należy stwierdzić fakt, że 5 osób, wymienionych z imienia, nazwiska i wieku wykazało umiejętność czytania i pisanja oraz rozumienia konstytucji które to wiadomości zdobyło dzięki pomocy P. . . Osoby egzaminowane mogą uzyskać od „Komisji obywatelskiej“ zaświadczenie jak w punkcie 4.

Podając powyższą odezwę do wiadomości, Zarząd Główny P. M. S. wzywa uświadomioną część społeczeństwa polskiego do pracy oświatowej i do walki z ciemnotą przez udział w organizacjach kulturalno-oświatowych. *). Jesteśmy wyjątkowem pokoleniem i wyjątkową niesiemy odpowiedzialność przed pokoleniami które przyjdą. One to wypowiedzą swój sąd o tem, czy pokolenie które patrzyło na zmartwychwstanie Ojczyzny, zbudowało trwałą drogę do Jej potęgi i wielkości, czy też położyło się w poprzek tej drogi całym ciężarem swego analfabetyzmu. . . .

Polska Macieź Szkolna wzywa do zgodnej pracy oświatowej.

*J Józef Stemler: *Instrukcje w sprawie prowadzenia oświaty pozaszkolnej* przez P. M. S. [Czytelnie, biblioteki, kursy dla dorosłych, uniwersytety ludowe. Nakład Księgarni Polskiej Twa Polskiej Macierzy Szkolnej, Warszawa, Waweczka 15.

Skład Zarządu

Inż Buzek Jerzy prezes
Dr. Nowak Władysław zast. prezesa
Suchanek Karol sekretarz
Korczowski Wilhelm zast. sekretarza
Krestian Karol skarbnik
Wünsch Józef zast. skarbnika

Schrötter Leopold bibliotekarz

Janikówna Elżbieta zast. bibliotekarza

Borski Edward

Inż. Kulczycki Stanisław

Egner Norbert

Machała Franciszek

Kasperlik Józef

Ks. Jan Nowak

Klimek Fryderyk

Szanda Wincenty

Krzyżowski Roman

Inż. Szczepaniec Stanisław

Członkowie Komisji szkontrującej

Ks. Kanonik Stanisław Makowski

Lipiński Zdzisław

Syrowy Feliks

Klimek Adolf

Szemla Józef

Członkowie założyciele

Dyrekcja Odlewni Żelaza „Węgierska Górka“

Schrötter Leopold

Inż. Kwiatkowski Jan

Suchanek Karol

Członkowie zwyczajni

1. Inż. Buzek Jerzy	28. Gawliński Władysław
2. Buzkowa Helena	29. Gawel Fryderyk
3. Buzek Stanisław	30. Hudziec Władysław
4. Borski Edward	31. Hrebik Franciszek
5. Borski Rudolf	32. Hrebikowa Helena
6. Bochenek Tadeusz	33. Hylińska Julia
7. Boszczyk Józef	34. Inż. Hauska Wolfgang
8. Broder Józef	35. Janik Franciszek
9. Cichoń Ignacy	36. Jopek Franciszek
10. Cichoniowa Stefanja	37. Janik Wilhelm
11. Cichoniówna Jadwiga	38. Janikowa Franciszka
12. Czudek Alojzy	39. Jurasz Jan
13. Czudkowa Walerja	40. Janikówna Elżbieta
14. Czudek Józef	41. Jurasz Franciszek
15. Cempiel Jan	42. Juraszówna Stefanja
16. Czerny Franciszek	43. Janik Fryderyk
17. Cempielowa Cecylja	44. Jagosz Władysław
18. Czorny Piotr	45. Jopkówna Julia
19. Drozdówna Anna	46. Jenknerowa Julia
20. Drozd Adolf	47. Jelonek Stanisław
21. Dniestrzański Roman	48. Jakimowiczówna Ludmiła
22. Egner Norbert	49. Janik Józef
23. Egnerowa Marja	50. Krestian Karol
24. Ferberówna Helena	51. Kłusak Roman
25. Ferberówna Róża	52. Klimek Fryderyk
26. Fallenbüchlowa Marja	53. Klimkowa Marja
27. Figórowa Elżbieta	54. Krestian Ludwik

55. Krestian Rudolf	110. Pytel Marcin
56. Kasyk Jan	111. Ryszkowna Anna
57. Klimek Jan	112. Ryszka Jan
58. Klimkowa Marja	113. Ryszkowa Emilja
59. Klimek Adolf	114. Schrötter Leopold
60. Klimkowa Katarzyna	115. Schrötterowa Helena
61. Krzyżowska Karolina	116. Suchanek Karol
62. Kasperlik Józef	117. Suchanek Franciszek
63. Kasperlikowa Emilja	118. Suchanek Roman
64. Kasykówna Helena	119. Syrowy Feliks
65. Inż. Kulczycki Stanisław	120. Szatkowska Julja
66. Kulczycka Helena	121. Swetówna Marja
67. Krzyżowski Roman	122. Stanowa Aniela
68. Korczowski Wilhelm	123. Stana Józef
69. Korczowska Michalina	124. Szynkowski Antoni
70. Krestianowa Marja	125. Szynkowska Helena
71. Kłusak Józef	126. Stajerówna Blanka
72. Krestianówna Stanisława	127. Szanda Wincenty
73. Klimkówna Anna	128. Szandowa Anna
74. Kaufmann Joachim	129. Schagrünówna
75. Krausówna Jadwiga	130. Stopka Roman
76. Kamińska Zofja	131. Swety Konrad
77. Kamińska Anna	132. Swetowa Aniela
78. Kastelik Józef	133. Szemla Józef
79. Leśniowska Paulina	134. Inż. Szczepaniec Stanisław
80. Lipiński Zdzisław	135. Szczepanćowa Hermina
81. Lipińska Marja	136. Sobacki Jan
82. Laszczak Józef	137. Skrzypek Franciszek
83. Laszczakowa Katarzyna	138. Skrzypkowa Anna
84. Ks. Ludkowski Józef	139. Sapłwa Marja
85. Łodziński Eugenjusz	140. Stuchly Marja
86. Mieszczak Józef	141. Stuchly Olga
87. Ks. Kan. Makowski Stanisł.	142. Tyrkalska Emilja
88. Maléc Jan	143. Tyrkalski Kazimierz
89. Malcowa Anna	144. Tramplerówna Eugenja
90. Machała Franciszek	145. Tyrlik Józef
91. Machała Ludwik	146. Talikowa Anna
92. Manheimerówna J.	147. Talik Franciszek
93. Michnikówna Lola	148. Wünsch Stanisław
94. Nowakowa Marja	149. Wünsch Józef
95. Nowakówna Janina	150. Wünschowa Helena
96. Dr. Nowak Władysław	151. Wünsch Stefan
97. Dr. Nowak Jerzy	152. Wünschowa Stefanja
98. Neswadbowa Otylja	153. Wünschowa Marja
99. Ks. Nowak Jan	154. Waluś Karol
100. Obtulowicz Jan	155. Wojciuch Franciszek
101. Obtulowiczówna Maryla	156. Wojciuch Ferdynand
102. Obtulowiczówna Marja	157. Wróbel Stanisław
103. Płoszek Wiktor	158. Dr. Wykręt Stanisław
104. Płoszkowa Marja	159. Wykrętowa Sabina
105. Płoszek Edward	160. Wyrobianka Janina
106. Palczewski Stefan	161. Zontek Andrzej
107. Palczewska Stefanja	162. Zontkowna Anna
108. Pawlik Józef	163. Żółty Karol
109. Pisecki Włodzimierz	164. Żółtówna Emilja

13

FABRYKA
produktów suchej destylacji drzewa dóbr żywieckich
w Węgierskiej Górze. (Małopolska).

PRODUKCJA ROCZNA

300 wagon. węgla drzewn. bykowego retortow.
15 wagonów alkoholu metylowego
70 wagonów octanu wapnia
25 wagonów smoły drzewnej płynnej
15 wagonów smoły drzewnej twardej (paku)

Restauracja hutnicza w Węg. Górze
pod zarządem Adolfa Kołtońskiego

poleca po cenach umiarkowanych:

zimne i gorące przekąski, smaczne obiady i kolacje,
koniak francuski marki V.O.I.&F. Martell, wódki
i likiery Baczewskiego, wina tokajskie, austriackie,
węgierskie białe i czerwone.

Główny postój aut i dorożek.

Noclegi dla turystów i pokoje dla przyjezdnych.

II 548661

„WĘGIERSKA GÓRKA” GÓRNICZA i HUTNICZA SPÓŁKA AKCYJNA ODLEWNIA RUR i ŻELAZA

Poczta, Telegraf, Stacja kolej.: Węgierska Górka, pow. Żywiec.
Telefon: Węgierska Górka Nr. 2. — Telegramy: Odlewnia.

WYRCBY:

1. Rury Lanożelazne Wodociągowe i Gazowe Według Norm Niemieckich, Polskich, Wiedeńskich o Długości Użytecznej do 5 M.
2. Odlewy Handlowe (Płyty, Ruszty, Ramki).
3. Odlewy Budowlane.
4. Odlewy Maszynowe Wszelkiego Rodzaju.
5. Kokile i Wlewnice dla Stalowni.

Roczna Wytwórczość Odlewni

przy pełnym ruchu wynosi do 20 000 ton odlewów; z tego przypada na rury wodociągowe około 60%.

Jakość Odlewów Pierwszorzędna

gdyż stosuje się najlepszy surowiec odlewniczy wzgl. dostosowane do celów najlepsze mieszaniny żelaza przetwarzane na koksie karwińskim.

Jedyna w Polsce Odlewnia Rur, Urządzona Według Najnowszych Wymagań Techniki Odlewniczej.

Ilość Robotników Obecnie 460.